

การสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

๑. แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา “ดอกดิน กินได้”

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองไม้กอง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ๖๔๑๔๐

๒. ประวัติความเป็นมาในการทำขนมดอกดิน

ดอกดิน มีชื่อเรียกที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น เป็นพืชเบียน (กาฝาก) ขนาดเล็ก ไม่มีใบ มีชีวิตแบบกาฝาก อาศัยเกาะกับรากหญ้าคา หรือรากไม้ไผ่ใต้ดิน ก้านดอกมีสีขาวนวล ดอกโผล่มาเหนือดิน สูงประมาณ ๑๕ - ๔๐ เซนติเมตร กลีบดอกเป็นหลอดสมวงเข้ม ตอนปลายเป็นแฉก ในดอกมีสารสีดำ สามารถนำมาทานอาหารและขนมทานได้ ให้รสชาติหอมอร่อย กลิ่นหอม มีสีส้ม นำรับประทาน

ขนมดอกดิน เป็นขนมที่นิยมทำเพื่อรับประทานเป็นของหวานกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยใช้ดอกดิน ซึ่งเป็นดอกไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยชาวบ้านที่เข้าป่าหาของป่า มักจะเด็ดดอกดินกลับมาบ้านเพื่อทำเป็นขนมรับประทานอีกทางเลือกหนึ่ง

สำหรับวิธีการนั้นเมื่อเราเก็บดอกดินมา ได้ประมาณ ๑ กิโลกรัม จะนำมาล้างทำความสะอาด หั่นเป็นชิ้นเล็กๆแล้วนำไปใส่ถุง แช่ในช่องแช่แข็ง เพื่อให้ความเย็น รักษาคุณภาพไว้ เพราะดอกดินเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมแม้จะใส่ช่องแช่แข็งความหอมของดอกก็ยังคงอยู่

ปัจจุบัน “ขนมดอกดิน” เป็นที่นิยม เพราะ ๑ ปี ได้รับความนิยมน้อยครั้งเดียว โดยเฉพาะช่วงฤดูฝนเท่านั้น ดอกดิน จึงเป็นสิ่งหายากและหาทานได้ในขณะนี้ จึงเป็นที่มาของการทำขนมดอกดิน เป็นขนมที่ชาวบ้านมักทำเป็นเฉพาะกิจและหาทานยากในปัจจุบัน

๓. กระทบขวัญตอนการทำ

ส่วนผสม

๑. ใช้ดอกดินบานแล้วทั้งดอกและหั่นต้นหยาบ $\frac{๓}{๔}$ ถ้วยตวง
(๓๕ กรัม)

๒. หัวกะทิ $\frac{๑}{๒}$ ถ้วยตวง

๓. น้ำตาลขบ (น้ำอ้อย) ๑ ถ้วยตวง

๔. เกลือป่น $\frac{๑}{๒}$ ช้อนชา

๕. แป้งข้าวเหนียวชนิดผงอย่างดี ๒ ถ้วยตวง

๖. มะพร้าวทึนทึกขูดเส้นฝอย $\frac{๑}{๒}$ ถ้วยตวง

อุปกรณ์

ใบตอง สำหรับทำกระทงหรือกรวย และไม้กลัดเล็ก ๆ

ขั้นตอนการทำ

๑. ใช้ดอกดินที่แช่แข็งไว้ประมาณ ๕๐๐ กรัม
๒. ใส่ดอกดินในเครื่องปั่นใส่กะทิกล่องใหญ่ขนาด ๑,๐๐๐ มิลลิลิตร หรือ หากเป็นกะทิสดใช้ประมาณ ๑,๐๐๐ กรัม
๓. เมื่อบั่นทั้งสองอย่างเข้าเป็นเนื้อเดียวกันแล้ว จึงนำมาเทใส่ภาชนะกว้าง ๆ
๔. ใส่เกลือป่นครึ่งช้อนโต๊ะและน้ำตาลขบ ๑ กิโลกรัม ใช้ตะกร้อคนจนเป็นเนื้อเดียวกัน
๕. ใส่แป้งข้าวเหนียว ๑ กิโลกรัม และคนจนเป็นเนื้อเดียวกัน มัดทิ้งไว้อีก ๓ ชั่วโมง
๖. เมื่อครบเวลา ให้นำกระทงใบตองที่เตรียมไว้ วางเรียงในชั้นหนึ่ง หยอดน้ำมันพืชเทกระทง แล้วจึงหยอดแป้งที่ผสมไว้ โรยหน้าด้วยมะพร้าวทึนทึกขูดเป็นเส้นนำไปนึ่งบนเตาโดยใช้ไฟแรงใช้เวลาหนึ่ง ๒๕ นาที
๗. เมื่อขนมสุก จะมีกลิ่นหอมของดอกดินลอยขึ้นมากับไอน้ำ ชวนให้รับประทาน และเนื้อของขนมเมื่อสุกใหม่ ๆ จะมีความเหนียวนุ่ม มีสีส้มสวยงามน่ารับประทาน

๔. สรรพคุณของดอกดิน*

๑. ดอกดินเป็นยาเย็น ช่วยในการขับพิษร้อน ลดไข้ โดยนำทั้งต้นไปต้มกับน้ำแล้วดื่ม
๒. ดอกดินทั้งต้นช่วยแก้พิษแมลงสัตว์ กัด ต่อย
๓. ดอกดินทั้งต้น นำมาทำเป็นยาสำหรับขงกินแก้โรคเบาหวาน
๔. ดอกดินทั้งต้น นำไปต้มกินแก้อาการบวม รักษาอาการบวม รักษาอาการเจ็บคอ ช่วยรักษาอาการต่อมทอลซิลอักเสบ
๕. ดอกดินทั้งต้น นำไปตำใช้พอกรักษาเกี่ยวกับโรคผิวหนังได้
๖. ดอกสด ช่วยรักษาฝีภายนอกได้ โดยนำไปตำผสมกับน้ำมันงาแล้วใช้พอก
๗. ดอกแห้ง นำไปเป็นส่วนผสมกับสมุนไพรชนิดอื่นใช้ในการแก้พิษงู

๕. ปราชญ์ชาวบ้าน

นางลำภู เขียวขำ , นางสมศรี ชูพงษ์ และ นางประจิม ค้อมทอง

*แหล่งอ้างอิง : กนิษฐา อุ๋นยก และ จริยา ทิพยหทัย. (๒๕๖๔). ดอกดิน, สืบค้น ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖. จาก

https://oer.learn.in.th/search_detail/result/๒๔๗๘๙๙